

da artık ihtiyaca cevap vermeyen 792 sayılı Kanunun değiştirilmesi kaçınılmaz hale geldiği düşüncesiyle, Devlet gayretleri yanında bu sahada büyük sermaye, bilgi ve tecrübeye sahip petrol şirketlerinin de Türkiye'de yatırım yapmaları ve kısa zaamnda kifâyetli rezervleri bularak petrol endüstrisini memlekette kurmalarını teşvik etmenin gerektiğine inanıldı. Uzun çalışmalar sonunda hazırlanan 6326 sayılı Petrol Kanunu 1954 yılında bu sebeple kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. Petrol politikamızın ikinci ve önemli dönemi böylece başlamıştır.

Bu kanun ile petrol kaynaklarının Devletin hüküm ve tasarrufunda olduğu prensibi konmakla beraber, 792 sayılı Kanunun sisteminden tamamen ayrılanarak bu kaynakların hususî teşebbüs eli ve yatırımları ile süratle fasılasız ve verimli bir şekilde geliştirilip kıymetlendirilmesi ve Devletin Maden Tetkik Arama Enstitüsü vasıtası ile yaptığı petrol ameliyatından jeolojik istikşâf dışında kalanların Hükümet tarafından kurulacak bir hükmî şahıs marifetiyle yürütülmesi esası kabul edilmiştir. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Devlet, 6327 sayılı Kanunla kurduğu Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı vasıtasıyla hızla Türkiye'de petrol aramasına girişmiştir. O tarihten kanunu değiştirmeyi düşündüğümüz bugüne değin, yerli ve yabancı petrol şirketleri istihsal rakamlarına aşağıda kısaca arz etmek istiyorum :

Bundan sonraki politikamızı daha gerçekçi bir tabana oturtabilmek için bu rakamları 1955'ten itibaren belli aralıklarla vermekte fayda vardır.

1955'te millî şirketimiz 178 596 ton petrol üretmiş, Türkiye'de aşağı yukarı üretebildiğimiz kadar da petrol tüketilmiştir.

Özel sektörün Türkiye'de ilk defa petrol istihsaline başladığı yıl, 1961 yılıdır. Bu yıl da 414 271 ton millî şirketimiz, 27 477 özel sektör, 343 667 ton ithalât yapmışız ve toplam 785 415 ton petrol tüketmişizdir. Bu tarihten itibaren gerek millî şirketimizde gerek yabancı şirketlerin istihsalinde, gerekse hızla artan ihtiyacımızı karşılamak için ithalâtımızda dikkate değer ve süratli sayılabilecek bir gelişme devri başlar.

Filhakika, 1965'te millî şirketimiz 701 116 ton petrol istihsal ediyordu, özel sektör 832 775

tona istihsalini çıkarmıştı. 3 milyon tondan fazla ithal ederek o tarihte 4 582 874 tondan fazla petrol tüketiyor idik.

1966 - 1967 yılları aynı süratli gelişmeyi muhafaza ederek devam etmektedir. Rakamları uzun uzun saymayacağım, ancak son üç yılı müsaade ederseniz tekrar etmek istiyorum.

1969 yılında millî şirketimiz 1 110 709 ton petrol üretmiş, özel sektör 2 488 485 ton petrol üretmiş, 2 870 481 tona yakın petrol ithal etmişiz, 6 469 675 ton petrol tüketmişizdir.

1970 rakamları ise şöyledir : 1 064 000 ton millî şirketimiz, özel sektör 2 477 589 ton, ithalât 3 845 122 ton. Toplam 7 386 735 ton petrol tüketimi vardır.

1971 rakamları, millî şirketimizin istihsalinde bir küçük düşme var, 993 000 ton. Özel sektörde 2 459 483 ton, ithalâtımız 5 469 579 ton toplam 8 992 065 ton petrol tüketmişiz.

Bu tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı üzere petrol istihsalimiz ihtiyacımızın çok altında kalmaktadır. Halen Türkiye'nin tespit edilen ham petrol rezervi bâzı görüşlere göre 38 milyon tondur. Bâzı iyimser tahminler ise, rezerv miktarının 100 ilâ 150 milyon ton olduğu merkezindedir.

Türkiye'de Irak ve İran'da olduğu gibi büyük petrol rezervleri bulunacağı hakkında beslenen ümitler bugüne kadar maalesef tahakkuk etmemiştir. Geniş petrol sahaları yerine teknik terimi ile az rezervli petrol kapanları bulunabilmiştir. Bu petroller de umumiyetle ağır petroldür. Kuyu verimleri azdır, ortalama verim günde 270 varil kadardır. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının elindeki kuyuların verimi ise, günde 120 varil civarında bulunmaktadır.

Bu rakamlar İran, Küveyt, Libya ve Venezuela'nın kuyu verimleri ile kıyas edilebilecek kudrette maalesef değildirlir; fakat Türkiye'nin petrol imkânları henüz tam olarak tespit edilmemiştir. Evvelce kapalı bölgeler olduğu için, yalnız M.T.A tarafından aranan Sivas ve Erzurum bölgelerinde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının petrol aramaları devam edecektir. Bu bölgelerin gerçek potansiyeli ancak bu aramaların sonucunda ortaya çıkabilecektir. Açık bölgelerde daha araştırma yapılmamış bakir sahalar çoktur. Petrol teşekkülüne elverişli 220 bin kilometre karelik bu bölgelerde se-